

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Прев 237/2025
05.12.2025. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Татјане Миљуш, председника већа, Јасмине Стаменковић и Владиславе Милићевић, чланова већа, у парници по тужби тужиоца KKND DEBT COLLECTION AGENCY ДОО Београд, матични број 21571563, чији је пуномоћник Војислав Илић, адвокат у ..., против туженог STETTER GmbH, Савезна Република Немачка, Memmingen, чији је пуномоћник Љубица Томић, адвокат у ..., ради накнаде штете, вредност предмета спора 3.525.801,62 евра, одлучујући о ревизији тужиоца и ревизији туженог, изјављеним против пресуде Привредног апелационог суда 4Пж 2987/24 од 18.07.2024. године исправљене решењем Привредног апелационог суда 4Пж 2987/24 од 27.03.2025. године, у седници већа одржаној 05.12.2025. године донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ ревизија тужиоца изјављена против пресуде Привредног апелационог суда 4Пж 2987/24 од 18.07.2024. године исправљене решењем истог суда 4Пж 2987/24 од 27.03.2025. године у II ставу изреке, у делу којим је преиначена пресуда Привредног суда у Пожаревцу П 580/2018 од 14.03.2024. године, тако што је одбијен као неоснован тужбени захтев којим је тужилац тражио да се обавезе тужени на исплату износа од 463.402,00 евра са законском затезном каматом у складу са немачким грађанским закоником од 01.01.2014. године до исплате, као неоснована.

УСВАЈАЈУ СЕ ревизија туженог и делимично ревизија тужиоца, **УКИДА СЕ** пресуда Привредног апелационог суда 4Пж 2987/24 од 18.07.2024. године исправљена решењем истог суда 4Пж 2987/24 од 27.03.2025. године у I ставу изреке, у делу којим је одбијена жалба туженог и потврђена пресуда Привредног суда у Пожаревцу П 580/2018 од 14.03.2024. године у делу којим је обавезан тужени да тужиоцу плати износ од 361.176,81 евро са законском затезном каматом у складу са немачким грађанским закоником од 01.01.2016. године до исплате, износ од 718.238,54 евра са законском затезном каматом у складу са немачким грађанским закоником од 01.01.2017. године до исплате, износ од 731.374,09 евра са законском затезном каматом у складу са немачким грађанским закоником од 01.01.2018. године до исплате и износ од 741.081,41 евро са законском затезном каматом у складу са немачким грађанским закоником од 01.01.2019. године до исплате, у делу II става изреке у коме је преиначена иста

првостепена пресуда тако што је одбијен тужбени захтев за износ од 510.528,44 евра са законском затезном каматом у складу са немачким грађанским закоником од 01.01.2015. године до исплате, и у делу којим је одлучено о трошковима парничног поступка у II и у III ставу изреке, и у том делу се предмет враћа Привредном апелационом суду на поновно суђење.

Образложење

Привредни суд у Пожаревцу је донео пресуду П 580/2018 дана 14.03.2024. године којом је обавезао туженог да тужиоцу исплати новчани износ у висини од 3.525.801,62 евра са законском затезном каматом у складу са немачким грађанским закоником која тече на износ од 463.402,32 евра почев од 01.01.2014. године до исплате, на износ од 510.528,44 евра почев од 01.01.2015. године, на износ од 361.176,81 евра почев од 01.01.2016. године, на износ од 718.238,54 евра почев од 01.01.2017. године, на износ од 731.374,09 евра почев од 01.01.2018. године и на износ од 741.081,41 евра почев од 01.01.2019. године, па све до исплате и обавезао туженог да тужиоцу исплати износ од 4.796.127,90 динара на име накнаде трошкова парничног поступка, са законском затезном каматом почев од дана извршности пресуде па до исплате.

Одлучујући по жалби туженог, Привредни апелациони суд је донео пресуду 4Пж 2987/24 дана 18.07.2024. године, коју је исправио решењем 4Пж 2987/24 од 27.03.2025. године, којом је у I ставу изреке делимично одбио као неосновану жалбу туженог и потврдио пресуду Привредног суда у Пожаревцу П 580/2018 од 14.03.2024. године, у делу којим је обавезан тужени да тужиоцу плати износ од 361.176,81 евра са законском затезном каматом у складу са немачким грађанским закоником од 01.01.2016. године до исплате, износ од 718.238,54 евра са законском затезном каматом у складу са немачким грађанским закоником од 01.01.2017. године до исплате, износ од 731.374,09 евра са законском затезном каматом у складу са немачким грађанским закоником од 01.01.2018. године до исплате и износ од 741.081,41 евра са законском затезном каматом у складу са немачким грађанским закоником од 01.01.2019. године до исплате; у II ставу изреке делимично преиначио исту првостепену пресуду у преосталом делу тако што је одбио као неоснован тужбени захтев којим је тужилац тражио да се обавезе тужени на исплату износа од 463.402,00 евра са законском затезном каматом у складу са немачким грађанским закоником од 01.01.2014. године до исплате и износа од 510.528,44 евра са законском затезном каматом у складу са немачким грађанским закоником од 01.01.2015. године до исплате, те обавезао туженог да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 2.576.095,00 динара са законском затезном каматом од извршности пресуде до исплате, и у ставу III изреке одбио захтев тужиоца за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против наведене правноснажне пресуде донете у другом степену благовремене и дозвољене ревизије изјавиле су обе парничне странке. Тужилац пресуду побија у делу којим је преиначена првостепена пресуда и одбијен тужбени захтев и одлуку о трошковима парничног поступка, због битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. ЗПП учињене у другостепеном поступку и због погрешне примене материјалног права. Тужени побија пресуду у делу којим је одбијена жалба туженог и првостепена пресуда потврђена, због битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. ЗПП учињене у поступку пред другостепеним судом и због погрешне примене материјалног права.

Тужени је поднео одговор на ревизију тужиоца. Тужилац је поднео одговор на ревизију туженог.

Врховни суд је испитао побијану пресуду по одредбама члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ бр. 72/2011 ... 10/2023 - др.закон) и закључио да је ревизија туженог основана и да је ревизија тужиоца делимично основана.

Ревизија тужиоца није основана у делу којим побија правноснажну пресуду донету у другом степену у делу којим је преиначена првостепена пресуда и одбијен тужбени захтев за износ од 463.402,00 евра са законском затезном каматом у складу са немачким грађанским закоником од 01.01.2014. године до исплате. У том делу пресуда је донета без битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности. Нема битне повреде одредба парничног поступка у том делу пресуде у смислу члана 374. став 1. у вези члана 374. став 2. тачка 12, на које у ревизији указује тужилац. У суштини, тужилац побија правилност одлуке о приговору застарелости потраживања за износ од 463.402,00 евра, о коме је другостепени суд одлучио према доспећу потраживања, применом меродавног материјалног права, Грађанског законика Немачке, о чему је дао потпуне и јасне разлоге које прихвата ревизијски суд за правилне.

Ревизијом туженог се основано указује на битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. у вези члана 396. став 1. Закона о парничном поступку учињене у поступку пред другостепеним судом, што је могло бити од утицаја на доношење законите и правилне пресуде. У делу којим је преиначена првостепена пресуда и одбијен тужбени захтев пресуда је делом донета на основу погрешне примене материјалног права, на шта у ревизији основано указује тужилац.

Према разлозима побијане пресуде, испитујући првостепену пресуду у смислу одредаба члана 386. Закона о парничном поступку, другостепени суд је закључио да је првостепена пресуда донета без битних повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. Закона о парничном поступку на које другостепени суд пази по службеној дужности (тачка 1. до 3, 5, 7. и 9.), и да се неосновано у жалби туженог указује да је побијана пресуда захваћена битном повредом поступка из члана 374. став 2. тачка 7. Закона о парничном поступку пропуштањем достављања дописа вештака од 01.11.2023. године. Другостепени суд је образложио због чега сматра да према стању у списима предмета нема такве битне повреде одредаба парничног поступка. Наводи да првостепена пресуда није захваћена битном повредом одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 12. Закона о парничном поступку, јер нема недостатака због којих се не би могла испитати њена правилност и законитост, да су у њој дати јасни и разумљиви разлози о свим битним чињеницама, који нису нејасни и противречни једни другима, стању у списима предмета и изведеним доказима.

У другостепеној пресуди наведено је чињенично стање које је утврдио првостепени суд, оценом изведених доказа. На основу изложеног чињеничног стања другостепени суд је становишта, супротно закључку првостепеног суда, да се примењује рок застарелости прописан одредбом члана 195. Грађанског законика

Немачке који важи за уговорна права на испуњење и за уговорна права на накнаду штете, па и изгубљене добити као посебног вида шете, и да су застарела потраживања тужиоца за износ од 463.402,32 евра које је доспело 31.12.2013. године, по уговору из 2013. године, и потраживање за 510.528,44 евра које је доспело 31.12.2014. године, по уговору из 2014. године, с обзиром да је рачунајући од 01.01. наредне године у односу на годину у којој су доспела ова потраживања, применом одредбе члана 187. став 1. Грађанског законика, до подношења тужбе 31.12.2018. године протекло више од три године. Стога је другостепени суд преиначио првостепену пресуду и одбио тужбени захтев за износе од 463.402,32 евра и 510.528,44 евра са траженим затезним каматама, у ставу II изреке другостепене пресуде, позивом на одредбу члана 394. став 1. тачка 4. Закона о парничном поступку. У преосталом делу, према становишту другостепеног суда нису основани наводи жалбе туженог, односно не утичу на законитост и правилност побијане пресуде, па је на основу члана 390. Закона о парничном поступку одбио као неосновану жалбу туженог и потврдио првостепену пресуду у преосталом усвајајућем делу за главни дуг и законске затезне камате.

У ревизији, тужени истиче битну повреду одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. у вези са чланом 391. став 1. и 396. став 1. и 3. Закона о парничном поступку, у томе да се другостепени суд није изјаснио о релевантним жалбеним разлозима које тужени изнео. У том смислу истиче недостатак образложења другостепене одлуке у потврђујућем делу.

Тако, тужени истиче да су његови жалбени разлози да је првостепени суд погрешном применом материјалног права дошао до закључка да су међу парничним странкама уговорене обавезујуће поруцбине, да је у првостепеној одлуци погрешно примењено меродавно материјално право о значају језичког тумачења спорних уговора и у погледу систематског тумачења спорних уговора. Првостепени суд је пропустио да тумачи одредбе спорних уговора у складу са меродавним правом и Правним мишљењем о тумачењу клаузула у уговорима између уговорних страна датим од стране проф др Маркуса Ференбаха (Експертско мишљење), које првостепени суд није ни навео у својој пресуди као изведени доказ, нити га је уопште узео у разматрање. Затим, навео је да је првостепени суд ценио интересе пословања само једне уговорне стране – тужиоца, супротно правилној примени меродавног материјалног права, и погрешено је применио материјално право и на остале околности у вези са закључењем и извршењем спорних уговора. Од жалбених разлога који се тичу повреде одредаба парничног поступка учињених од стране првостепеног суда, навео је да је у првостепеној одлуци нетачно и у корист тужиоца наведена садржина исказа сведока којом се доказује битна чињеница, као и да је нетачно наведена, у корист тужиоца, садржина исправа, мејл преписке, којом се такође доказује битна чињеница, да је нетачно и у корист тужиоца наведена садржина самих уговора, којом се доказује битна чињеница и да је приликом израде налаза и мишљења вештака пропуштено да се користе правна правила немачког материјалног права о накнади изгубљене добити, због чега је погрешно и непотпуно утврђена висина потраживања из тужбеног захтева.

Врховни суд налази да су ови ревизијски разлози основани. Пре свега, увидом у списе предмета закључује се да су основани наводи туженог да је као жалбене разлоге истицао наведене битне повреде одредаба парничног поступка пред првостепеним судом, те да је погрешном применом материјалног права и као последица тога погрешно утврђење првостепеног суда о битним чињеницама које се тичу садржине

уговора закључених између правног претходника тужиоца и туженог, на којим уговорима се заснива тужбени захтев. Другостепени суд је ценећи жалбене разлоге који се тичу истакнутих битних повреда одредаба парничног поступка учињених у првостепеном поступку паушално оценио да се неосновано у жалби туженог указује да је првостепена пресуда захваћена апсолутно битним повредама поступка из члана 374. став 2. тачка 12. Закона о парничном поступку, с обзиром на то да нема недостатака због којих се не може испитати њена правилност и законитост, те да су у њој дати јасни и разумљиви разлози о свим битним чињеницама, који нису нејасни и противуречни једни другима, стању у списима предмета и изведеним доказима. Ревизијски суд је става да се не може сматрати да је другостепени суд, овако паушалном оценом, у образложењу пресуде оценио битне жалбене наводе који се тичу битних повреда одредаба парничног поступка, у смислу одредбе члана 396. став 1. Закона о парничном поступку. Изостанак оцене таквих, битних жалбених навода о битним повредама одредаба парничног поступка учињеним од стране првостепеног суда у доношењу пресуде, јесте могао да буде од утицаја на доношење законите и правилне пресуде, у смислу одредбе члана 374. став 1. Закона о парничном поступку. На крају, битна повреда одредаба парничног поступка увек постоји, по одредби члана 374. став 2. тачка 12. ЗПП, ако о битним чињеницама постоји противречност између онога што се у разлозима првостепене пресуде наводи о садржини исправа и самих тих исправа, или изведених доказа. Тужени у ревизији основано указује да је у жалби истицао такве битне повреде одредаба парничног поступка у првостепеној пресуди, које се тичу нетачно наведене садржине исказа сведока о битним чињеницама, и о нетачно наведеној садржини мејл преписке и о садржини спорних уговора, као писаних доказа којима се доказују битне чињенице. Код чињенице да је у жалби против првостепене пресуде тужени детаљно и прецизно навео у чему сматра да постоји одступање од садржине изведених писмених доказа и исказа сведока, и који су то конкретни докази и које су битне чињенице о којима је требало извести закључак на основу садржине тих доказа, другостепени суд је пропустио да у другостепеној одлуци образложи сваки од тих жалбених разлога, а то јесте могло бити од значаја за правилност и законитост одлуке у смислу члана 374. став 1. Закона о парничном поступку.

У овој парници, битна чињеница за одлуку о тужбеном захтеву јесте да ли су правни претходник тужиоца и тужени у уговорима који су закључили 21.03.2011. године, за 2013., 2014. и 2015. годину и 31.03.2013. године, за 2016., 2017. и 2018. годину уговорили обавезујуће или необавезујуће вредности уговора, како то наводи првостепени суд, односно да ли су уговорене оквирне или минималне и обавезујуће вредности поруџбина, како то формулише тужени. Ово је битно због тога што тужилац заснива тужбени захтев на тврдњи о претрпљеној штети у виду изгубљене добити због тога што тужени у периоду од 2013. до 2018. године, од правног претходника тужиоца као уговорне стране, није наручивао уговорену количину опреме како је у уговорима било предвиђено.

Како се наводи у образложењу другостепене пресуде, међу парничним странакама током поступка није било спорно да су биле у пословном и правном односу на основу шест закључених уговора за реализацију продаје опреме, да су 21.03.2011. године, закључена три таква уговора за 2013., 2014. и 2015. годину, а потом 31.03.2013. године још три таква уговора за 2016., 2017. и 2018. годину, и није било спорно да је у уговорима за 2016., 2017. и 2018. годину предвиђена примена немачког права. Споран је био избор материјалног права за уговоре који су закључени за 2013., 2014. и 2015.

годину с обзиром да не садрже одредбе о примени материјалног права за случај спора, али је првостепени суд оценом изведених доказа закључио да се и на те уговоре има применити материјално право Савезне Републике Немачке, односно немачког Грађанског законика, јер је нашао да су уговорне стране приликом закључења и тих уговора имале заједничку вољу и намеру да уговоре примену немачког права, иако то није експлицитно наведено у члану 12. тих уговора, као у уговорима из 31.03.2013. године. У члану 10. који се односи на вишу силу, предвиђена је примена законодавства државе купца, овде туженог, па је другостепени суд оценио да је правилан закључак првостепеног суда да је намера уговорних страна била примена немачког материјалног права на све одредбе уговора. Ради сазнања садржине меродавног права првостепени суд је прибавио дипломатским путем обавештење о меродавном праву, које је доставило Савезно министарство правде Немачке, а тужени је доставио оверени превод са немачког језика коментара чланова 133. до 157. Немачког грађанског законика. Како је напред наведено, ревидент, тужени, указује да је у жалби навео, а другостепени суд се о томе није изјаснио, да је тужени доставио и налаз проф. др Маркуса Ференбаха, у виду Правног мишљења о тумачењу клаузула у уговорима између Гоше и овде туженог од 19.07.2023. године, Експертског мишљења које је у списима предмета, и доказ је туженог о садржини меродавног права јер појашњава немачко материјално право, који доказ првостепени суд није навео и није ценио, а другостепени суд није дао разлоге о овом жалбеном наводу туженог.

Према садржини другостепене пресуде, наведени уговори су закључени између „Гоша“ ФСО Сићево у својству продавца и овде туженог привредног друштва у својству купца. Предмет уговора одређен је у члану 1. речима: продавац продаје, а купац купује по паритету CIF Немачка Меминген опрему, склопове за покретне мешалице, бубњеве за мешалице, делове и резервне делове за транспортне мешалице, у даљем тексту „Опрема“. Укупно уговорена вредност опреме из уговора од 21.03.2011. године износи 9.247.481,27 евра. Опрема наведена у тачки 1. уговора, описана у прилогу 1. уговора, представља необавезујуће оквирне потребе за 2013. годину. Редовано се сваког 15. у месецу доставља обавезујућа поруџбина за наредни месец са усаглашеним роком испоруке. Идентични такви уговори закључени су и за 2014., 2015., 2016., 2017. и 2018. годину, само је у њима одређена другачија вредност уговора, односно потребе опреме коју производи продавац за туженог за ове године, па је тако за 2014. годину уговорена вредност опреме 9.808.463,55 евра, за 2015. годину 10.514.699,20 евра, за 2016. годину 10.571.477,00 евра, за 2017. годину 10.697.678,00 евра и за 2018. годину 10.764.708,00 евра. Другостепени суд је навео да је правилним тумачењем одредаба тих уговора првостепени суд закључио да у њима нигде не стоји одредба да ће поруџбине туженог зависити од евентуалног дуговања тужиоца по основу преузетог репроматеријала. Предметно дуговање је настало тако што је тужени фактурисао „Гоши“ материјал, „Гоши“ је требало времена да материјал процесуира или проследи готов производ даље. Пословима из закључених уговора не би се омогућавало редовно сервисирање кредита и остваривање профита на страни тужиоца које је узео ради реализације ових уговора. Пре ових уговора, 2007. године је између истих уговорних страна закључен Уговор о чувању пословне тајне и о ексклузивности за постројење за прављење бетона и ауто-бетон мешалица, у коме је између осталог предвиђено да ће опрему налогопримац, правни претходник тужиоца, производити искључиво за овде туженог. Предвиђена је уговорна казна за налогопримца за сваки појединачни случај кршења уговора, осим права на накнаду до пуног износа настале штете. Како је у току првостепеног поступка била спорна висина тужбеног захтева,

првостепени суд је на предлог тужиоца одредио извођење доказа вештачењем економско-финансијске струке, на околности висине потраживања тужиоца према туженом по основу закључених комерцијалних уговора за 2013., 2014., 2015., 2016., 2017. и 2018. годину, те је на основу налаза вештака прихватио мишљење на основу кога је накнада штете на име изгубљене добити тужиоцу по основу закључених комерцијалних уговора од 2013. до 2018. године приказана као разлика између уговорене вредности и реализоване производње тужиоца по поруџбини од туженог, уз урачунавање резервних делова. Вештак је нашао и да постоји разлика између потребне робе по наруџбеницама у календарским годинама и фактурисане вредности те робе по годинама. За тужиоца је основ обавезивања била пословна добит коју би остварио кроз уговорену вредност посла, дефинисану чланом 2. сваког појединачног уговора. Из инвестиционог пројекта за 2012. годину произилази да су од 2004. до 2008. године поруџбине „Гоше“ осам пута биле повећане, у 2009. години смањен је обим због економске кризе, 2010. година је показивала стабилан раст у наредним годинама, уговорен је даљи раст поруџбина за 2011. годину, па је тако уговорено 8.460.025,22 евра, реализовано 9.753.594,00 евра. Стога је, према следећим разлозима наведеним у другостепеној пресуди, насупрот наводима жалбе туженог правилан закључак првостепеног суда да је „Гоша“ члан 2. уговора о вредности посла сматрала обавезујућим и да је целокупно своје пословање подредила реализацији ових уговора са туженим, те да у конкретном случају има према туженом потраживање на име изгубљене добити, чију је висину првостепени суд утврдио из налаза и мишљења вештака за сваку појединачну годину у еврима како је то описано у ставу првом изреке побијане пресуде. Поред тога, у току првостепеног поступка је утврђено да је „Гоша“ у сваком тренутку морала да има производне хале и обучене запослене за случај да тужени поруџбеницама за конкретну годину испуни уговорену вредност посла, и није могла самоиницијативно да отпусти раднике који су представљали технолошки вишак у периоду када је тужени поручивао мањи број јединица од уговорене вредности посла. Утврђено је да је тужилац пре закључења ових уговора обавио испитивање економске оправданости предметног посла, а средства која су добијена од Фонда за развој и СИЕПЕ су средства која су добијена управо на основу приложених уговора, што је још један доказ да су и трећа лица вредност уговора посматрала као гарантоване вредности посла.

Према овако изнетим разлозима другостепене пресуде видљиво је да другостепени суд није дао разлоге о наводима жалбе да је погрешном применом материјалног права од стране првостепеног суда утврђено да су биле уговорене обавезујуће поруџбине. Другостепени суд је изнео закључак да је правилним тумачењем одредаба уговора првостепени суд закључио да у њима нигде не стоји одредба да ће поруџбине туженог зависити од евентуалног дуговања тужиоца по основу преузетог репроматеријала. Али, то није одговор на навод да је погрешном применом материјалног права о тумачењу уговора утврђено да су уговорене обавезујуће поруџбине за сваку од релевантних година. Затим, другостепени суд је изнео закључак да је, насупрот наводима жалбе туженог, правилан закључак првостепеног суда да је „Гоша“ члан 2. уговора о вредности посла сматрала обавезујућим. Али, то такође није одговор на жалбене наводе туженог о томе да ли је правилно утврђено да су уговорене обавезујуће поруџбине, да је погрешно примењено материјално право у погледу језичког и систематског тумачења спорних уговора, да је наведена нетачна садржина уговора и да је код утврђивања садржине и приликом тумачења спорних уговора првостепени суд дао или нејасне и контрадикторне налазе

или су ти налази у супротности са садржином самих уговора, да није ценио систематичну позицију формулације у целокупном контексту текста, да није узео у обзир значење речи у уговору: „необавезујуће оквирне потребе за годину“, те је дао погрешно језичко тумачење и да је занемарио интересе туженог приликом тумачења воље уговорних страна. Тужени је у жалби истакао и нејасноћу о разлозима да су и трећа лица вредност уговора између „Гоше“ и овде туженог посматрала као гарантоване вредности посла. Осим наведених изричитих ставова другостепеног суда о правилности наведених закључака првостепеног суда, другостепени суд није изнео разлоге о у жалби туженог оспореној правилности утврђеног чињеничног стања.

Врховни суд сматра да је значај одредаба Закона о парничном поступку о образложењу другостепене пресуде, из члана 396. такав да пре свега стоји обавеза другостепеног суда да у образложењу пресуде оцени битне жалбене наводе и да наведе разлоге које је узео у обзир по службеној дужности (став 1.). Ако се пресудом жалба одбија, као што је побијаном другостепеном пресудом одбијена жалба туженог, у образложењу пресуде суд неће детаљно да образлаже пресуду у случају да прихвата чињенично стање утврђено првостепеном пресудом, као и примену материјалног права (став 2.). Међутим, овом одредбом није отклоњена обавеза суда да у образложењу пресуде оцени битне жалбене наводе, када се они тичу битних повреда одредаба парничног поступка како је напред наведено, и када се тичу оспоравања правилности чињеничног стања утврђеног првостепеном пресудом у погледу кључних чињеница за одлуку о тужбеном захтеву, као што је у овом спору питање воље парничних странака у одређивању вредности уговора на годишњем нивоу као оквирне или минималне обавезујуће. Управо у побијаној другостепеној пресуди изостали су овакви разлози.

Давањем само наведених разлога о чињеницама, може се закључити да у преосталом делу другостепени суд прећутно прихвата чињенично стање утврђено првостепеном пресудом, а да то изричито не образлаже. Врховни суд сматра да је на тај начин прекршена обавеза из става 1. члана 396. ЗПП, да суд оцени битне жалбене наводе, као што је то о садржини кључне одредбе уговора закљученог између правног претходника тужиоца и туженог, на којима је заснована тужба. Тужилац управо тврди да је тужени повредио уговорне обавезе, а о садржини тих обавеза првостепени суд је утврдио чињенице, чију правилност тужени изричито побија жалбом указујући на битне повреде одредаба парничног поступка у навођењу и оцени садржине доказа из којих се те чињенице утврђују и о погрешној примени материјалног права, због кога су и чињенице остале погрешно утврђене.

Такође, изостало је и образложење о правилности примене материјалног права о тумачењу одредаба уговора. Према садржини разлога првостепеног суда и жалбених разлога, Врховни суд закључује да према меродавном немачком грађанском праву, како је наведено у обавештењу Савезног министарства правосуђа Немачке, члана 133. Грађанског законика, код тумачења изјаве воље треба истражити стварну вољу и не треба се држати дословног смисла израза; према члану 157. уговори се тумаче онако како захтева начело добре вере, узимајући у обзир и пословне обичаје, приликом тумачења треба истражити унутрашњу вољу али узети у обзир и могућност разумевања примаоца. Прималац изјаве се не сме уздати у то да је изјава онаква како ју је он схватио или како је за њега најповољније. Према судској пракси се приликом тумачења полази од текста изјаве, а значење употребљених речи ослања на општу језичку употребу. Узима се у обзир и језички контекст (граматичко тумачење) и систематична

позиција формулације у целокупном контексту текста (систематично тумачење). Од одлучујећег значаја су изјаве у другим уговорима, уколико су у вези са правним послом који треба да се протумачи. Затим, тумачење на основу накнадног понашања страна не сме ићи на терет оног ко се као прималац изјаве уздао у објективно значење изјаве у тренутку настанка њеног правног дејства. Код телеолошког посматрања полази се од тога да стране планирају да донесу разумну одредбу која одговара обостраним интересима и води до жељеног успеха. Надаље, у пракси судова огроман утицај имају призната правила тумачења и емпиријске формуле, што се посебно односи на претпоставку тачности и комплетности исправе која је издата у неком правном послу, а ко тврди да садржај правног посла одступа од текста исправе, сноси у потпуности терет доказивања за околности које постоје изван исправе.

Таква садржина утврђеног меродавног права управо истиче потребу да другостепени суд одговори на жалбене разлоге туженог који се тичу правилности примене меродавног права код тумачења оне одредбе уговора на коју се ослања тужбени захтев. Изостанак такве оцене жалбених разлога, по налажењу Врховног суда чини битну повреду одредаба парничног поступка од стране другостепеног суда у смислу цитиране одредбе члана 374. став 1. Закона о парничном поступку, због које се не може прихватити за довољну оцену другостепеног суда када прећутно прихвата утврђено чињенично стање за правилно, и даје паушалну оцену правилности примењеног материјалног права. Оцену правилности примене материјалног права у усвајајућем делу за тужбени захтев, у коме је првостепену пресуду потврдио, другостепени суд је изразио на начин да у преосталом делу, према становишту другостепеног суда нису основани наводи жалбе туженог односно исти нису такви да не утичу на законитост и правилност побијане одлуке. Оваква оцена правилности првостепене пресуде са аспекта примене материјалног права се не може прихватити за образложену.

У вези са тим стоји значај указивања у жалбеним разлозима на битну повреду одредаба парничног поступка, на које другостепени суд није дао одговор, да првостепени суд није узео у обзир Експертско мишљење које је тужени доставио за доказ о садржини и тумачењу меродавног материјалног права.

Без обзира на то, Врховни суд указује да према Конвенцији Уједињених нација о уговорима о међународној продаји робе, потписаној 11.04.1980. године у Бечу (Бечкој конвенцији Cisg) коју је ратификовала и Немачка, па чини немачко право, штета због повреде уговора од стране једне странке обухвата износ једнак губитку, укључујући измаклу добит, коју је друга страна претрпела као последицу повреде уговора. Штета не може премашити губитак који је страна која је повредила уговор предвидела или морала предвидети у време закључења уговора, узимајући у обзир чињенице које је у то време знала или морала знати као могуће последице повреде уговора. Према таквој одредби материјалног права Немачке, садржаној у наведеној међународној конвенцији, штета, укључујући измаклу добит, мора бити предвидива повредиоцу у тренутку закључења уговора, што се цени објективно. Уочава се да другостепени суд, који на правилну примену материјалног права пази по службеној дужности, није образложио наведене одредбе и њихову примену, посебно у вези са утврђеном висином измакле користи чија накнада је досуђена првостепеном пресудом тужиоцу.

Све наведено чини да је другостепена пресуда захваћена битним повредама одредаба парничног поступка у смислу члана 374. став 1. Закона о парничном поступку због чега је другостепена пресуда укинута и предмет је враћен другостепеном суду на поновно суђење у усвајајућем делу за тужбени захтев тужиоца, по одредби члана 415. став 1. ЗПП.

Што се тиче основаности ревизије тужиоца, Врховни суд прихвата за правилне разлоге изнете у другостепеној пресуди да се у конкретном случају има применити трогодишњи рок застарелости из члана 195. Грађанског законика Немачке, који важи за уговорна права на испуњење и за уговорна права на накнаду штете, па и за потраживање изгубљене добити као посебног вида штете, и оцену да је тај рок протекао до дана утужења за потраживање по уговору из 2013. године за износ од 463.402,32 евра. Нису од значаја наводи ревизије тужиоца да је погрешан разлог другостепеног суда да се ради о шест уговора. Ово стога што је другостепени суд ценио основаност приговора застарелости према томе када је доспело потраживање за накнаду штете за неиспуњење уговорних обавеза туженог за 2013. годину. Правилно је, у складу са садржином меродавног права, закључио да је рок за испуњење тог потраживања 31.12.2013. године, право на накнаду штете која произилази из неиспуњења настаје 01.01. следеће године, а застаревање потраживања започиње тек истеком године у којој је то право настало, односно 01.01. године која се надовезује на годину у којој је настало право за то потраживање. Према садржини меродавног права исказаној у обавештењу Савезног министарства правосуђа Немачке, застарелост се повезује са потраживањима, односно правом да се од неког другог захтева чињење или нечињење. Када наступи застарелост, а дужник се према повериоцу позове на застарелост, дужник има право да одбије испуњење. Према одредби из члана 199. немачког Грађанског законика, редовни рок застарелости почиње истеком године у којој потраживање настало и поверилац дознао за околности које оправдавају потраживање и за лице дужника, или морао дознати без грубе непажње, што би за потраживања за испоруке уговорене за 2013. годину било истеком 2014. године. Према одредби члана 204. Грађанског законика, застаревање застаје подизањем тужбе за осуду на чинидбу, према члану 209. период застоја застаревања не урачунава се у рок застарелости, према члану 214. кад наступи застарелост дужник има право да одбије испуњење, а према члану 217. главним потраживањем застарева потраживање које се односи на споредна испуњења која од њега зависе. Према обавештењу Савезног министарства правосуђа, почетком рока сматра се 01.јануар наредне године у односу на годину у којој су постојали предуслови из овог прописа из члана 199. став 1. број 1. и 2. Грађанског законика, што значи да уколико постоје права на накнаду штете настале због непоручивања уговорене минималне количине, та права настају 01. јануара у години која се надовезује на годину у којој није поручена уговорна минимална количина, за 2013. годину је то 01.01.2014. године, али застаревање потраживања започиње тек истеком те године. У односу на такво рачунање рока нема сумње о застарелости потраживања за накнаду штете насталу 2013. године, с обзиром на тужбу поднету 31.12.2018. године.

Међутим, за застој застаревања подношењем тужбе за осуду на чинидбу грађанском суду, није довољно да тужба само стигне у суд, већ је потребно и достављање поднеска под условима из члана 167. Закона о парничном поступку противној страни, када достављање има ретроактивно дејство и то дејство наступа када се достављање врши у кратком року. Поред временске, судска пракса даје овом обележју и вредносну компоненту, при чему упућује на питање да ли је подносилац, у

овом случају тужилац, учинио све што је било у његовој моћи да се достава одмах изврши и да ретроактивном дејству не стоје на путу легални интереси противне стране. Тако се искључује ретроактивно дејство ако се одуговлачење доставе може ставити на терет тужиоцу, при чему се уобичајено трајање пролонгира за више од 14 дана. Управо о овим околностима другостепени суд није водио рачуна у примени материјалног права када је преиначио првостепену пресуду и одбио тужбени захтев због застарелости потраживања тужиоца која се односи на 2014. годину. На садржину меродавног права у погледу ове одлуке указује и тужени у одговору на ревизију тужиоца.

Из тих разлога је ревизијски суд делимично одбио ревизију тужиоца у делу којим је преиначена првостепена пресуда и одбијен тужбени захтев за накнаду штете за 2013. годину, применом одредбе члана 414. ЗПП, а укинуо другостепену пресуду и вратио предмет на поновно суђење другостепеном суду у делу којим је преиначена одлука првостепеног суда тако што је одбијен тужбени захтев за накнаду штете за 2014. годину, по одредби члана 416. став 2. ЗПП, како би у поновљеном поступку другостепени суд расправио све чињенице на које је напред указано за битну примену меродавног немачког права за оцену приговора застарелости, што је од значаја за постојање права тужиоца да захтева испуњење обавезе.

У поновљеном поступку биће одлучено о трошковима целог поступка, по одредби члана 165. став 3. и 4. ЗПП.

**Председник већа – судија
Татјана Миљуш, с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић